

## **ROZŘEZANÝ SLAMNÍK**

### **Jaroslav Vrbenský (\*1932)**

Jaroslav Vrbenský se narodil 4. února roku 1932 v Praze jako jediný syn Jaroslava a Heleny Vrbenských. Rodiče vyznávali katolickou víru, takže se od mládí přirozeně pohyboval v křesťanském prostředí. Otec vedl syna od útlého věku k hudbě a hře na klavír. Za nacismu vychodil Jaroslav obecnou školu, od roku 1943 studoval na gymnáziu. Po válce se stal členem Junáku: „*Cestu mi otevřel kněz a učitel František Soukup, který spoluzaložil oddíl č. 298.*“ Vrbenský Soukupovi pravidelně ministroval při bohoslužbách a jako varhaník působil v kostele Nejsvětějšího srdce Páně na Vinohradech. Spoluzaložil pěvecký sbor, který později převzal jeho otec a z nějž později vznikl známý Vyšehradský sbor.

Po komunistickém uchvácení moci se od počátku 50. let Vrbenský stýkal s paterem Františkem Mikuláškem od sv. Ignáce. Naučil se od něj práci s mládeží při organizování bytových seminářů po francouzském vzoru vlámského hnutí Jeunesse ouvrière chrétienne (JOC). Když komunisté začali zatýkat vedoucí představitele církve, rozhodl se Jaroslav Vrbenský v setkávání a vzdělávání mládeže pokračovat: „*Vycházel jsem z toho, že naše jména StB neznala. Na čas jsme mohli zastoupit pozatýkané kněží a organizovat individuální kroužky.*“ Na setkáních se probíraly náboženské otázky ale třeba i základy teologie. Jaroslav Vrbenský objížděl farnosti na menších městech, například v Berouně, Rakovníku, Starém Plzenci nebo Jindřichově Hradci.

V roce 1951 se po maturitě přihlásil na hudební vědu na Filozofické fakultě UK. Na školu jej sice přijali, ale byl nedobrovolně přeřazen na Pedagogickou fakultu na obor hudební výchova a ruština. Protože se chtěl věnovat hudbě, přihlásil se v roce 1952 na konzervatoř.

Nastoupit v září do školy už ale nestihl. V srpnu byl totiž zatčen poté, co se pokusil pomoci uniknout za hranice kněžím Antonínu Bradnovi a Karlu Pilíkovi, kteří se ukrývali před pronásledováním. Vrbenský vyhledal pomoc bývalých partyzánů, ale bohužel natrefil na provokatéry StB, kteří na hledané kněze nastražili past. Estébáci s Vrbenským domluvili, že se s hodnostáři v jednom brněnském parku uskuteční setkání, kde budou domluveny podrobnosti přechodu hranic.

Vrbenský dorazil do Brna s paterem Karlem Pilíkem. Když se Pilík ze schůzky nevrátil, odjel bez něj zpět do Prahy. Zatím netušil, že se jednalo o léčku. Když po pár dnech

vyrazil na kulturní festival v Pasekách, přišli si tam estébáci i pro něj: *„Zeptali se, na jaké posteli jsem spal, a slamník rozřezali. Když jsem chtěl známým přenechat hodinky, které jsem dostal za maturitu, zakázali mi to s tím, že v nich může být zabudovaná vysílačka.“* Jaroslava odvezli do Brna na Příční, kde již byli internováni polapení kněží.

Vyšetřování trvalo téměř rok. Nejdéle byl Vrbenský internován v Ostravě, kde strávil mnoho měsíců na samotce. Vyšetřovatelé uplatňovali hlavně psychický nátlak. Mučení, které bylo počátkem 50. let běžné, unikl, i když občas nějakou ránu schytl. Za organizování bytových seminářů křesťanské mládeže a napomáhání k útěku za hranice byl obžalován z ilegálního sdružování a vlastizrady. V procesu se skupinou „Antonín Bradna a spol.“ byl ve svých dvaceti letech 25. června 1953 odsouzen na dvanáct let.

Přes věznici v Ilavě byl v září poslán do věznice Leopoldov, kde právě končilo obzvláště kruté období hladu: *„Vězni trhali i trávu na apel placu, aby se najedli.“* Vrbenský byl zařazen na práci v dílně na výrobu povřísel. V Leopoldově onemocněl zápallem pohrudnice: *„Asi šest týdnů jsem ležel v horečkách. Otec tenkrát mohl právě poprvé přijet na desetiminutovou návštěvu. Na nosítkách mě položili za katr. Dokázal jsem otci alespoň podat ruku.“*

V únoru 1954 Vrbenského převezli na Příbramsko do lágru Bytíz. Dostal práci na povrchu jako stavební dělník, jezdil stavět sídliště v Příbrami. Po dvou letech jej v roce 1956 přemístili do tábora Vojna, kde zůstal dalších šest let. Když byla v roce 1960 většina politických vězňů propuštěna na amnestii, na Vrbenského se amnestie nevztahovala. Byl přemístěn do Kartouz ve Valdicích a nakonec v únoru 1962 do věznice Mírov. Odtud se o Vánocích téhož roku dostal na svobodu.

*„Nejhůř psychicky a zdravotně odskákala mé uvěznění maminka. Můj pobyt v kriminále měl ale i své dobré stránky. Nikdy bych se nepotkal s tolika výjimečnými lidmi.“* Vrbenský se během věznění setkal s elitou národa od důstojníků západní armády přes kněze až po básníky. Měl možnost sedět u stolu třeba s generálem Karlem Janouškem, kněžími Antonínem Mandlem, Františkem Šilhanem, Adolfem Kajprem, Josefem Zvěřinou, Silvestrem M. Braitem či biskupem řeckokatolické církve Pavolem Gojdičem. Po osmi letech otrocké práce si domů přinesl 2000 korun. Měl štěstí, protože pracoval na pozicích, kde dokázal plnit plán. Jiní se vraceli i s dluhy.

Nejprve si nakrátko našel zaměstnání topiče, poté sehnal místo údržbáře v Orbisu. Od roku 1967 pracoval ve výrobě v Odeonu. Po potlačení Pražského jara a nástupu Gustáva Husáka k moci se se štěstím těsně před normalizačními omezeními stal v dubnu roku 1969 redaktorem nakladatelství Vyšehrad a zaměřil se na filozofické a teologické tituly. Vrátila cenzura, takže vydávané knihy museli složitě prosazovat. V sedmdesátých a 80. letech se pohyboval mezi disidenty, navštěvoval ekumenický seminář v Jirchářích, kde se

sblížil s českými filozofy a teology, kteří mu pomáhali vybírat a připravovat knižní tituly pro ediční plány nakladatelství. Ve Vyšehradu zůstal i po pádu komunismu v roce 1989. Podílel se na jeho záchraně a úspěšném osamostatnění roku 1993. Jako externí redaktor nakladatelství Vyšehrad působí dodnes. Po listopadové revoluci byl Jaroslav Vrbenský plně rehabilitován.

*Autor textu Jan Horník*